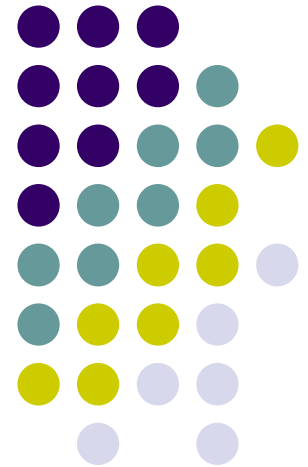
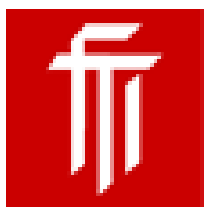

Knjiga dvanaestorice proroka

Filozofsko-teološki institut DI
Studij filozofije i teologije
ak. g. 2022./23. ECTS 6
utorkom 8:15 i srijedom u 9:15

Proroštvo i apokaliptika

amdg.ffrz.hr → nastava → FTI

Knjiga dvanaestorice proroka

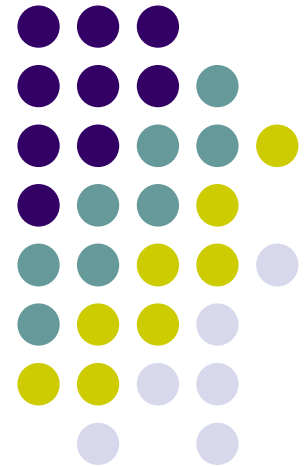
“mali”

12 spisa – jedna knjiga (?)

δωδεκαπρόφητον

“veliki” proroci u HB

+ četvrti

Riječ i nalog

- Opsegom mali? 4. po redu

■ Obadija

- Što su prema “naslovu”?
- Hošea 1,1; Joel 1,1; Mihej 1,1; Sefanja 1,1:

■ 1. “Riječ Gospodnja”

דבר יהוה *dēbar ’adonaj*

- Nahum 1,1, Habakuk 1,1 i Malahija 1,1:

■ 2. Proroštvo = “proročki nalog” משא *mašša’*

- isti naslov Zah 9-11.12-14

- Am 1,1

■ 3. “Riječi” Amosove (*dibrê ‘amos Am 1,1*)

- Ob 1

■ 4. “viđenje” Obadijino (*hazôn Ob 1*)

- Jona, Hagaj i Zaharija:

■ *povijesni uvod*

HB

LXX

Hoš	Nah	<i>Hoš</i>	Nah
Jl	Hab	<i>Am</i>	Hab
Am	Sef	<i>Mih</i>	Sef
Ob	Hag	<i>Jl</i>	Hag
Jon	Zah	<i>Ob</i>	Zah
Mih	Mal	<i>Jon</i>	Mal

Proroci i ne-proroci

- Titulu נביא “prorok” imaju:
- Hab 1,1; 3,1; Hag 1,1.3.12; 2,1.10; Zah 1,1.7
 - – usp. Ezer 5,1
 - Hagaj i Zaharija već u Ezer 5,1
 - Proroci u Mih 3,5; Zah 13,2?
- Mih 3,5: zavode Božji narod
- Zah 13,2: uklonit ću *proroke* i duh nečistoće
 - → odgovornost pred Bogom
 - o nekima biografija:
- npr. Hoš 1-3; Am 7; Jona; Hag; Zah
 - Tko je Hagaj u Hag 1,13?
- *glasnik Jahvin* מלאך יהוה ἄγγελος κυρίου (Hag 1,13)
- ⇔ מלאכי “Malahija” = “moj glasnik” Mal 1,1; 3,1
 - veza s posljednjim spisom i tumačenje proročke uloge

Okvir cijele zbirke

- Tema u Mal 1,2 i Hoš 2,21:
- “*ljubio* sam vas” (Mal 1,2) ←
- ← “zaručit ću te sebi u *ljubavi*” (Hoš 2,21)
 - Inkluzija
- nakon “svih naroda” u Zah 12-14 (14,16) →
 - narod Božji (Mal)
 - Tko u Mal 2,1?
 - “Opominjem vas, *svećenici*” –

Zaključak

- Mal 3,22-25 završetak cijele zbirke:
- “spomenite se” (v22) – Božji poziv zajednici
- poziv na zapisanu riječ (22s)
 - na Zakon (“Mojsije” v22)
 - i Proroke (“Iija” v23) četvrti s naslovom **נביא** u XII
 - **Za koga Zakon (v22)?**
- “Sav Izrael” (v22) – cjelina zajednice
 - Uloga proroka (v24)? **שׁוּב** *šub*
- “Roditelji i djeca” (v24) – povezani naraštaji, *obraćenje*

Hošea – prorok spoznaje

Uvod u zbirku XII

Smještaj u Hš 1,1:

**Kraljevi: Uzija, Jotam, Ahaz,
Ezekija (J) i Jeroboam II. (Sj)**

Iz vremena Izaije, Miheja i Amosa

Spoznati Gospodina

- Svrha vjernosti u Hoš 2,22:
- Da Izrael spozna יהוה
(יָדָע *jāda* ' 2,22) usp. ידע 5,4
- ⇔ Efrajim ne pozna יהוה (5,4)
 - Što nedostaje u zemlji (osim pouzdanosti i privrženosti
KS: 4,2; HB: 4,1b, usp. 6,6)
- Nema spoznaje Boga (דעת אלהים *da'at 'elohîm* 4,1)
– *prorok govori Izraelcima*
 - Što je s *narodom*, što sa *svećenikom* (4,6)?
- Narod gine jer nema *spoznaje*, svećenik je odbacio *spoznaju* (דעת 2x 4,6) – *Božji prigovor svećeniku*
 - Gospodinu je (uz privrženost) mila (6,6):
- Spoznaja Boga (דעת אלהים 6,6)

Iz iskustva

- Na što Izrael sam sebe potiče u Hoš 6,3:
- Spoznajmo, dohvatimo spoznaju יהוה (ידע 6,3)
 - Što Izraelci viču Gospodinu (8,2):
- “Bože moj, poznajemo te” – *Božji prigovor* (ידע 8,2)
 - Gospodin liječi dijete Efrajima (KS: „brine se” 11,3), a Efrajim (ידע 11,3):
- Nisu spoznali (11,3) – *Božji prigovor*
 - Bog tvoj od Egipta, Spasitelj (13,4), a ti:
- Ne znaš drugoga Boga – **izravan dijalog** (ידע HB, LXX, Vg ⇔ KS: ne ljubi! 13,4)

Prorok spoznaje

- Majka Izraelaca,
nevjerna žena (עַדָּי 2,10):
- Nije *spoznala* da Gospodin daje dobra – *Božji prigovor*
 - Mislila je da joj daju ljubavnici (2,7) – *ona govori*
 - **Božja spoznaja** (עַדָּי 5,3 usp. 13,5):
- Gospodin je *spoznao* Efrajima (5,3 usp. 13,5)
- Ja sam te *spoznao* u pustinji (13,5 HB, Vg; LXX: pasao; KS: ljubio) – **dijalog**
 - O Izraelovim plemenima *obznanio* je istinu (5,9)
 - Bez Božjeg *znanja* postavili su knezove (8,4)
 - Izrael *spoznaje* dane osvete koji dolaze (9,7)
- Čovjek razuman neka *spozna* (14,10)
– *zaključak knjige* = עַדָּי *jada* ' 15x + דַּעַת *da* 'at 4x

Važan za NZ

- Što se Bogu sviđa (Hoš 6,6):
- Ljubav (KS); pobožnost (Š. 6,6) milosrđe (חסד *hesed*) – povezanost, privrženost (usp. Mt 9,13)
- Poznavanje Boga (Hoš 6,6)
 - Poziv brdima u Hoš 10,8:
- “Pokrijte nas, padnite na nas” (usp. Lk 23,30)
 - Odakle dolazi Božji sin (Hoš 11,1)?
- “Iz Egipta dozvah sina svoga” – *Božji govor* (usp. Mt 2,15)

Prorok i bludnica

- Hošea – ime od **יָשָׁע** *jāša* ‘ “spasiti”
- Izvorno Jošuino ime (Br 13,16)
- Božja zapovijed proroku u Hoš 1,2:
- **“Oženi se bludnicom” (Hoš 1,2)**
- Gomera (1,3) žena i ? (usp. 1,4.6.9)
- **Majka troje djece (1,4.6.9):**
- **Jizreel – “sijat će Bog” (1,4)**
- Negativno značenje u 2 Kr 10,11:
- **Jehuov pokolj Ahabovih nasljednika u Jizreelu**
- **“Nemila” – Lo Ruhama (Hoš 1,6),
“nije primila smilovanje”**
- **“Ne-narod-moj” – Lo-Ami (1,9)**

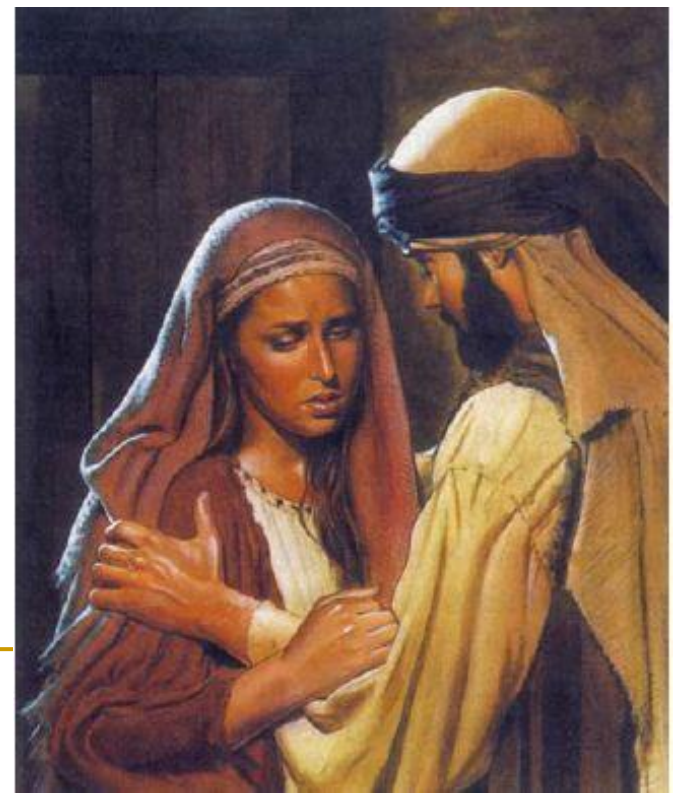

Dobra perspektiva

- Dan Jizreelov –
ključno pomirenje u Hoš 2,2:
 - Juda i Izrael (2,2)
 - Nalog braći – novo značenje imena u 2,3:
 - Moj narod, Mila (2,3)
 - Izraelci u 2,1:
 - “Lo-Ami” → Sinovi živoga Boga
 - Poput pijeska
 - Trajna obveza Božja u 2,21:
 - Vezat ću se uza te
(zaručit ću te) 3x 2,21s
 - Pravda, pravo, privrženost,
milosrđe (21), vjernost (22)
-
- Imena u 2,25:
 - Posijati ću ih
 - Zamilovati Nemilu
 - Razgovor: “Moj narod”
– “Bože moj”

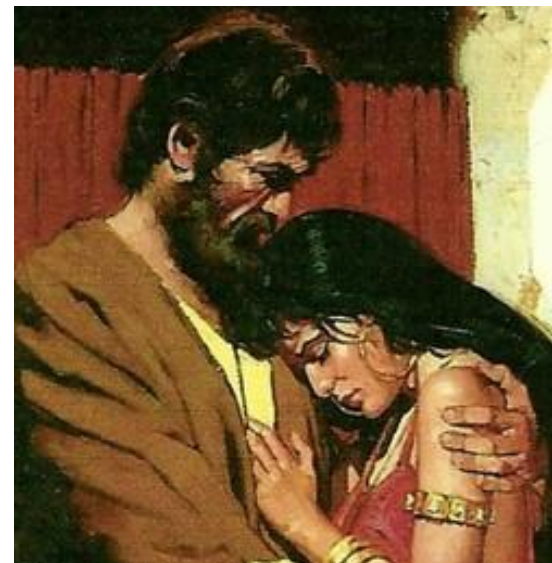
Obraćenje

- Žena kao izgubljeni sin u Hoš 2,9b:
- “Idem se vratiti” – riječi druge strane
- Govor srcu (2,16) – **kakvom?** (4,11)
 - Srcu bludno i pijano (4,11)
- = *poziv na obraćenje*
 - **Dijalog u 2,17b:**
- Ona “odgovara” – gdje (2,16)?
- Pustinja – idealno doba, mladenaštvo (= Izlazak v17)
 - **Izravan dijalog (2. lice) u 2,18:**
- “mužu moj” (usp. Post 2,23):
 - “evo mojih kostiju...”
- ⇔ *bá‘al* “gazda” (Hoš 2,18)

Nova prilika Gomeri

- Novost, prorok svjedoči u Hoš 3,1: „i reče יהוה meni”
- Božja zapovijed proroku:
- Opet voli ženu koja čini preljub!
 - Tumačenje (Hoš 3,1):
- Kao što יהוה ljubi sinove Izraelove
 - Prorok najavljuje ženi u 3,3:
- Vrijeme samoće (3,3)
 - Tumačenje (3,4):
- Progonstvo (babilonsko? 3,4) i povratak u 3,5
 - Apokalipsa: „na kraju danâ” npr. Post 49,1; Dn 10,14

Jeroboamov grijeh

- Što je u *Samariji* (Hoš 8,5.6)
- **Tele koje je Gospodin odbacio (5)**
 - **Jeroboam I. u 1 Kr 12,28:**
 - “Evo, Izraele, tvojih bogova koji su izveli iz zemlje Egipta”
 - dva zlatna teleta, Betel i Dan (12,29)
 - **Sudbina idola (Hoš 8,6):**
- **Tele će biti razbijeno (Hoš 8,6)**
 - **Štovanje u Hoš 13,2:**
- **Ljubljene teladi = žrtvovanje ljudi (13,2)**

Što od Kuće Božje?

- **Bet Aven (4,15; 5,8; 10,5)**
- ⇔ **Betel (12,5)**
 - **Jakov se susreo s Bogom (12,5)**
 - ⇔ **Ogrezli u zlu (10,15) =**
- **Ne hodočastite u Bet Aven (4,15)**
 - *kuća bezvrijedna, dom nevolje, sramote*
 - – **Božji govor Izraelcima**
 - **Podignite bojni poklič u Bet Avenu (5,8)**
 - **Stanovništvo Samarije strepi nad teladi Bet Avena (10,5)**

Mjesto grijeha

- **Gilgal (Hoš 4,15) usp. 1 Sam 13,12**
 - Mjesto prve Pashe u obećanoj zemlji (Jš 5,10)
 - ⇔ Šaul ne poštuje Božju zapovijed (1 Sam 13,8-14)
- **Baal Peor (Hoš 9,10) usp. Br 25,1-3**
 - Blud (Br 25,1–3) = klanjanje lažnim bogovima
 - Bileam odgovoran za klanjanje Baalu (Br 31,16)

Snažna teologija

- Božanski poziv u Hoš 14,2?
- “vрати se!” (14,2), *odaziv u 6,3?*
- ← “Vratimo se” (6,3)
 - *Žrtva? (6,6; 14,3)*
- Traži se ljubav i znanje (6,6)
- *Plod usana treba prinijeti (14,3)*
 - Izraz nutrine prava je žrtva
 - *Očekivanje zajednice u 6,2?*
- “Oživit će nas” – kada? (6,2):
- Poslije dva dana, trećega dana
 - *Ista teološka snaga u 13,14:*
- “ja ću ih izbaviti iz Šeola” (13,14)

- *dijalog u 14b:*
- “Gdje je, smrti, *trnje* tvoje (hebr. mn.)?”
 - KS/Š: “kuga”,
- **usp. 1 Kor 15,55**